

МИКРО-НАСТАВА

Н ДЕФИНИЦИЈА И ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ МИКРО-НАСТАВЕ
Н ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ МИКРО-НАСТАВЕ Н ПРИПРЕМЕ ЗА
МИКРО НАСТАВУ Н УЛОГА НАДЗОРНИКА – ИНСТРУКТОРА
Н КРИТИЧКА АНАЛИЗА ПРАКТИЧНИХ ИЗВОЂЕЊА
Н ПРЕДНОСТИ МИКРО-НАСТАВЕ

Дефиниција и основне одлике микро-наставе

Микро-настава је таква врста наставе која се остварује у врло кратким наставним јединицама (трају од пет до десет минута) са групом од четири до осам ученика. Примењује се у припреми студената учитељских и наставничких факултета, запослених наставника и школских надзорника за наставни рад. Карактеристична је по томе а) што студенти и наставници раде у редовној наставној ситуацији (реализују наставни програм у школском одељењу), б) што је број ученика у одељењу веома смањен (ради се са мањом групом), в) што је акценат на увежбавању посебних наставничких вештина, г) што омогућава врло успешну контролу увежбавања и д) што сталном повратном информацијом обезбеђује сталан увид у ток и резултате рада. После реализације врло кратке наставне јединице (микро-јединица) студент или наставник који ју је реализовао учествује, заједно са својим колегама и наставником који је надзирао рад, у критичкој расправи о оствареној микро-јединици. Рад може да се снима на магнетоскопу, а затим да се емитује снимак и на основу њега анализује остварено. Студент има могућности да сам себе види и чује. Белешке свог излагања

може да проучава, да се враћа на одређене ситуације, упоређује остваривање код различитих група, у различитим ситуацијама и срединама, уз коришћење различитих наставних поступака, метода и средстава.

Теоријске основе микро-наставе

Наставничка вештина је врло сложен појам у који улази много елемената међу којима су: увод у наставни час, стварање потребне радне атмосфере, истицање циља, излагање новог градива, демонстрације, разговор, одржавање дисциплине, решавање инцидентних ситуација. Издвојени елементи се појединачно анализирају, а затим се синтетизују у целину чиме се може обликовати модел наставничког држања у одељењу. *Микро-наставом се симулира наставничко понашање преко једноставних модела. Не узима се укупно наставничко понашање у свој његовој комплексности већ само поједине наставне вештине које треба усвојити.* Од једноставнијих иде се ка сложенијим моделима и тако се постепено, део по део, усваја потребно понашање док се не усвоји у целини. У класичном систему припреме наставника тражило се да се наставно понашање у одељењу усвоји одмах и целовито, а у микро-настави се усваја елеменат по елеменат.

Да би се остварио постављени циљ, потребно је разложити целовито *наставничко понашање на његове елементе*, све их идентификовати, дефинисати и описати, обликовати моделе посебних вештина, показати те моделе студентима који их затим практично реализују (симулирају), анализовати успешност реализације, поновити реализацију док се модел не усвоји. Затим се усваја следећи модел и тако редом док се не усвоји целина.

Микро-настава има *теоријску подлогу у бихејвиористичкој психолошкој школи, прецизније у Скинеровој теорији*

учења. Овде се студент – наставник прво упознаје са једноставним моделом који треба реализовати преко микро-јединице (то је *Скинерова прва етапа – упознавање са материјом коју треба усвојити*), затим следи реализација микро-јединице (то је *Скинерова етапа усвајања новог градива*) и најзад следи *анализа оствареног са поткрепљењем* (Скинерова повратна информација са поткрепљењем). И подела комплексног наставничког понашања у настави на микро-јединице је исто што и расчлањавање градива на секвенце из Скинеровог концепта програмирање наставе. Претпоставља се да ће студент – наставник оно понашање које је научио у условима вежбања (симулирани услови) применити у редовној настави у школи (трансфер).

Припреме за микро-наставу

Институција која се одлучи да примењује концепт микро-наставе мора да *оснује лабораторију за ту сврху а за то је потребна учионица далеко мања од класичне и одговарајућа опрема*. У припремама треба одлучити да ли је задатак лабораторије да увежбава кандидате у већ идентификованим облицима понашања (наставне вештине и технике) које они треба да усвоје или ће истраживати и друге видове наставе, или можда обоје. *Организатор треба да зна које ће појединачне вештине чинити целину наставничког понашања*. Он треба да одлучи како ће кандидати вежбати: да ли ће *видети моделе појединих врста понашања или ће добијати писана упутства за рад*? У питања која у припремама треба решити спадају још: запошљавање стручног надзорника, обезбеђивање потребног броја ученика, врста повратне информације, утврђивање распореда рада.

Модели у микро-настави

У лабораторији за микро-наставу Станфорд-универзитета (САД) разрађена су *три модела увежбавања наставничких вештина*: а) *наставна микро-јединица*, б) *наставни микро-клас* и в) *истраживачка лабораторијска заседања*.

Микро-јединица је наставна јединица која траје пет минута. У оквиру ње се увежбава само једна наставна вештина. После извођења микро-јединице следи њена критичка анализа планирање да се та микро-јединица изведе другим путем, са другом групом ученика, а затим долази критичка анализа поновљеног приказивања. Све скупа то чини секвенцу од 45 минута. У почетку (пре извођења прве микро-јединице) инструктор покаже наставну вештину коју треба увежбавати или емитује снимак са траке који студенти – наставници пажљиво посматрају. За свакога студента – наставника прави се седмични распоред рада који обухвата две секвенце од 45 минута.

Прва секвенца почиње микро-јединицом која *траје пет минута*. Студент у улози наставника, или наставник који се усавршава, ради у мањој просторији са групом од три, четири ученика. Ту су инструктор и сниматељ уколико се рад снима. На истеку четвртог минута студенту се даје знак да је до краја преостао још један минут. После микро-јединице инструктор дели ученицима листова за вредновање студентове реализације које они врло брзо испуњавају, а један лист испуњава сам надзорник. Ученици потом излазе из просторије, а студент и инструктор (руководилац практичних вежби) остају и критички анализују реализацију. Студенту се *указује на грешке како би побољшао извођење* исте микро-јединице са другом групом ученика. То траје десетак минута, а затим студент прави план за извођење исте наставне микро-јединице. После другог извођења, чија је сврха што боље увежбавање одређене наставне вештине, опет следи вредновање кроз листове па критичка анализа. За оба извођења,

оба вредновања и обе анализе утроши се 45 минута у које улази и студентово планирање за друго извођење.

Другу секвенцу од 45 минута исти студент реализује после два дана. Све тече као и код прве секвенце, али сада се изводи друга микро-јединица у оквиру које се увежбава нека друга наставна вештина.

Микро-клас је други модел микро-наставе који је развила лабораторија за микро-наставу Станфорд-универзитета. Долази неколико недеља после микро-јединице. То је врста тимске наставе, а реализују је три – четири студента који се спремају за наставнички позив или три – четири наставника који се усавршавају. Микро-клас чине 12 различитих наставних јединица, а свака траје по 20 до 25 минута. После сваке реализоване јединице следи полчасовна групна анализа ради указивања на добре стране и пропусте у извођењу. Ради се о 12 радних дана са истом групом ученика. Овај модел је много сложенији од микро-јединице. У оквиру једне наставне јединице из микро-класа увежбава се не само једна наставна вештина, него више њих. Оним наставним вештинама усвојеним кроз микро-јединице додају се нове па се увежбавају као једна целина. Кандидат је овде пред тежим задатком јер током 25-минутног рада мора да се концентрише на више питања (више наставних вештина).

Лабораторијска истраживачка заседања су, такође, један од модела микро-наставе лабораторије Станфорд-универзитета. Сврха им је да продубе и прошире знања студената – наставника о наставним вештинама и о њиховој реализацији. Да би се то постигло, кандидатима се даје да проуче поједина питања. О резултатима њихових проучавања води се расправа која траје два, три сата.

Улога надзорника – инструктора

Надзорник води, надгледа и контролише реализацију микро-наставе. Његов задатак је да код студента – наставника а) развија наставне вештине и б) упућује у правилну примену тих вештина. Студент – наставник се мора оспособити да укупно наставниково понашање у одељењу (скуп вештина којима се наставник користи у наставном процесу) рашчлани на појединачне вештине, да их анализује, да развије осећање кад коју од вештина треба применити. Све то значи да инструктор мора бити добар и искусан дидактичар који познаје укупну проблематику понашања у наставном процесу, који може теоријске основе наставе да успешно примени у пракси.

У почетку, инструктор даје студенту уводне вежбе из којих овај треба да сагледа своју улогу и задатке. На различитим типовима једноставних наставних јединица уочавају се поједина питања (приступ ученицима, повратна информација...) а затим се прелази на лабораторијске вежбе, показивање модела, расправе.

Критичка анализа практичних извођења

Практична извођења студента – наставника критички се анализирају. Ради тога се микро-настава најчешће снима на магнетоскопу. Снимци могу служити као модели студентима – наставницима, а могу бити основа за критичку анализу. После практичног извођења емитује се снимак и надзорник, заједно са студентом, уочава шта је све било добро, а сагледавају се и пропусти, указује се на њих како би се избегли у поновљеној микро-јединици са другом групом ученика. Критичка анализа се може остварити и без снимања. За ту сврху могу да послуже оцењивачки листови и запажања инструктора.

Предности микро-наставе

Микро-настава има доста предности у односу на класично припремање будућих наставника за практичан рад. У класичном припремању будући наставник сагледава укупно наставничко понашање у наставном процесу и треба да га усвоји целовито. У микро-настави се понашање разлаже у појединачне вештине и усваја се једна по једна. Свакој усвојеној вештини, и свима претходно усвојеним вештинама, додаје се нова тако да се у комплексно наставничко понашање улази постепено што омогућује да се оно успешније савлада. *Згуснутост вежби допушта да се у релативно кратком року савладају наставне вештине.* Остварена је пуна интензификација радног процеса. Овај начин рада је рационалан што се времена тиче. У њему постоји стална повратна веза тако да студент – наставник, уз помоћ надзорника, одмах, на крају вежбања, зна шта је у његовом извођењу било добро, а шта није. На основу тог он коригује свој рад.

Микро-настава је ефикаснија у односу на примену традиционалних метода практичног вежбања и припремања студената за позив наставника.

У досадашњем традиционалном типу припремања будућих наставника примењују се, углавном, два начина: хоспитовање код посебно одређених наставника који студентима држе «огледне» часове и самостално учествовање студената у организовању наставе и држању предавања, под стручним руководством и надзором својих наставника – педагога и методичара. Оба начина имају недостатке: студенти нису свесни учињених пропуста и грешака у самосталном држању наставе а нарушава се и нормалан ток наставе у одељењима и школама одређеним за вежбаонице. Због тога се микро-настава широко примењује у САД а користи се и у неким другим земљама (Енглеска, Шведска).

Њену ширу, масовнију примену спречавају релативно високи финансијски трошкови.

На међународном симпозијуму о микро-настави, одржаном у Тибингену 1972. године, амерички психолог В.П.Албрэнд изложио је једно занимљиво истраживање о примени овог поступка. У истраживању су упоређиване две групе студената, будућих учитеља, једна, која се школовала применом традиционалне методологије у настави и друга, у којој се, поред традиционалног начина припремања, користио и поступак микро-наставе. Њихова пракса је проверавана и оцењивана после једногодишњег рада у настави. Показало се да су учитељи, на којима је примењен и курс микро-наставе брже и ефикасније развијали и за краће време стицали нова знања, карактеристична за добре учитеље са вишегодишњим практичним искуством, од својих колега који нису имали припремање посредством микро-наставе. Запажани резултати су остварени и у Енглеској, комбиновањем микро-наставе са традиционалним начином припремања за практичан наставни рад.